

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת במדבר

אפשר באמת ללמוד תורה לשמה?

אפשר ללמוד תורה בשביל עצם השעשוע בתורה, ואפשר ללמוד תורה בשביל שהמציאות תהיה כולה יישום של התורה. ההליכה של ישראל במדבר מלמדת אותנו לקחת את שני העניינים הללו

שלום לידידינו היקרים!

בברכות התורה אנו מבקשים מה' שנלמד את תורתו 'לשמה' - "ונהיה אנחנו וצאצאינו... יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה". מהי תורה לשמה?

שני פירושים ל'תורה לשמה'

בשולחן ערוך של אדמו"ר הזקן מוסבר פן אחד של תורה לשמה: "לשמה - ללמוד על מנת לשמור ולעשות" (הלכות תלמוד תורה ד, ג). במקום אחר אדמו"ר הזקן מסביר בצורה אחרת: "כי פירוש 'לשמה' הוא - לשם תורה, להמשיך שישכון הקב"ה בתורה, דהיינו 'ושכנתי בתוכם' (מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים עמוד קצב). לפי הפירוש הזה, כאשר לומדים תורה 'מושכים' את הקדוש ברוך הוא להתעסק עם התורה ולהשתעשע איתה, וזה נקרא ללמוד תורה לשמה. אנחנו לומדים את התורה לא רק על מנת ללמוד מה לעשות, אלא כדי שעל ידי ההתעסקות שלנו בתורה ה' יתעסק בתורה וישתעשע בה, וזוהי שמחתה של התורה. וכפי שכתוב בלקוטי תורה (לשמיני עצרת פו, א):

ולתוספת ביאור ענין שמחת תורה דהיינו שהתורה תהיה שמחה כו'... והנה למשל לבוש האדם כשהוא לבוש בו הרי נעשה תפארת לו וגם יש יתרון ועילוי להלבושו, וכשהוא מונח בקרן זויות ואין האדם משתמש בו שולט בו רקבון. כך כביכול באדם העליון... שבשהוא לובש בתורה דהיינו שנמשך בה אור אין סוף ברוך הוא, אזי התורה היא בבחינת שמחה ותענוג.

לפי הפירוש הזה זהו פירוש המילים "תורה לשמה" - לשם התורה. אנחנו לומדים תורה כדי שה' יהיה עסוק בה וישתעשע איתה, וזוהי שמחתה של התורה. צורת החניה וההליכה של עם ישראל במדבר, מבטאת את שני העניינים הללו בלימוד תורה לשמה.

הליכה כתיבה או בקורה?

כאשר בני ישראל חנו, הם חנו 'כתיבה' מסביב למשכן. במרכז היה המשכן וארון הברית שבקודש הקודשים, מסביב לו חנו משה ואהרן ושבת לוי, ומסביב להם חנו שאר השבטים כאשר הם מחולקים לארבעה 'דגלים'. החניה של בני ישראל מסביב לתורה מבטאת את ההתעסקות והשעשוע של ה' בתורה: התורה במרכז, ומסביבה יש מעגלים-מעגלים של התעסקות של ה' בה. הלוחות נמצאות בתוך הארון, והארון נמצא בתוך קודש הקודשים, וקודש הקודשים נמצא במשכן, והמשכן בחצר, והמשכן והחצר בתוך מחנה לוויה שבתוך מחנה ישראל כולו. כל פרט במעגלים הללו מבטא עיסוק של ה' בתורה, וכמו הרמז הידוע שישראל ראשי תיבות 'יש ששים ריבוא אותיות לתורה'. כל יהודי הוא צורה נוספת של התעסקות ושעשוע של ה' בתורה. ה' רוצה עניין מסויים שכתוב בתורה, וזה ראובן, וה' רוצה גם עניין נוסף שכתוב בתורה, וזה שמעון, וכן הלאה. הרצון של ה' בתורה והשעשוע שלו בה מחולק להרבה ניצוצות והרבה גוונים, שמתבטאים במחנה ישראל שחונה מסביב לתורה הקדושה.

מה היה הסדר כאשר בני ישראל נסעו ממקום למקום? בתלמוד ירושלמי מובאת מחלוקת: יש מהחכמים שאומר שגם בזמן המסע בני ישראל נסעו 'כתיבה', וכפי שכתוב "כאשר יחנו בן יסעו". לעומת זאת יש מהחכמים שאומר שבזמן המסע בני ישראל לא נסעו 'כתיבה' אלא 'בקורה', כלומר בני ישראל לא צעדו בצורה של ריבוע מסביב למשכן, אלא בצורה של קו ישר ארוך: דגל מחנה יהודה הלך בראש, ודגל מחנה דן הלך אחרון, וכפי שכתוב עליו "מאסף לכל המחנות".

הליכה כתיבה - להיות עסוקים תמיד רק בתורה

לאן בני ישראל הולכים עם המשכן? לארץ ישראל כמובן. בפרשות במדבר ונשא בני ישראל מתפקדים ומקימים את המחנה, ולאחר מכן, בפרשת בהעלותך, הם סוף סוף נוסעים לארץ ישראל (לאחר שהם היו במדבר סיני שנה פחות עשרה ימים: מראש חודש סיוון של השנה הראשונה, ועד כ אייר בשנה השניה). וכפי שמשה רבינו אומר לחותנו "נסעים אנחנו אל המקום אשר אמר ה' אותו אתן לכם" (במדבר י, כט).

כאשר בני ישראל ייכנסו לארץ ישראל, הם יישמו את התורה שהם קיבלו במדבר בחיים בארץ ישראל. ההליכה של בני ישראל 'כתיבה', פירושה שגם כאשר הולכים לארץ ישראל, עיקר לימוד התורה הוא לשם ההתעסקות בתורה, שלנו ושל הקדוש ברוך הוא, ולא רק לשם עשיית המצוות.

כאשר בני ישראל הולכים כתיבה, לא מודגש שהם הולכים למקום מסויים, שהם 'מכווני מטרה'. להיפך: "כאשר יחנו בן יסעו" - גם כאשר בני ישראל נוסעים ממקום למקום הם כאילו חונים. העיסוק והשעשוע של עם ישראל ושל הקדוש ברוך הוא בתורה לא משתנה

בגלל המסע, אלא נשאר אותו דבר. כאילו בני ישראל נשארו בישיבה, והמשיכו ללמוד תורה, גם תוך כדי ההליכה לארץ. כי גם כאשר הולכים ממקום למקום התורה היא מרכז העיסוק, ללא קשר לשאלה לאיזה כיוון הולכים. כך מוסברת באופן פנימי דעתו של החכם שאומר שבני ישראל נסעו 'כתיבה'.

הליכה כקורה – שהמציאות תהיה חלק מהתורה

אמנם החכם השני דעתו הפוכה: אמנם כאשר חונים חונים כתיבה, אבל כאשר הולכים צריך להיות עסוקים ביעד, בהגעה לארץ ישראל וביישום התורה בה. כאשר התורה אומרת איך צריכה להתנהל המציאות, אין הכוונה שיש מציאות נפרדת, והתורה היא עוד אפשרות להתנהל בה. מבחינת התורה אין אופציה אחרת, אלא התורה היא המציאות ואין מציאות אחרת.

אם כאשר אנחנו הולכים לארץ ישראל נמשיך ללכת כתיבה כמו בזמן החניה – התורה לא תהיה כמו שהיא צריכה להיות באמת. פירושו של דבר שלא נחפש שהתורה תיכנס למציאות, אלא תמשיך להיות תיאורטית, תמשיך להיות אפשרות ולא מציאות ממש, וכך התורה לא תתממש. ההליכה עם ארון הברית כקורה פירושה שה' הולך להיכנס לארץ, וגם הארץ, המציאות וכל ענייניה, יכולים וצריכים לבטא רק את התורה ורצון ה'. לפי הפירוש הזה, "תורה לשמה-לשם התורה", היינו שהתורה תתממש והיא תהיה המציאות, ולא תהיה רק אפשרות שהמציאות יכולה להתנהל על פיה.

על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו

התלמוד הירושלמי ממשיך ושואל שם: מה יעשה החכם שאומר שהולכים כקורה עם הפסוק "כאשר יחנו כן ייסעו"? כתשובה מביא התלמוד הירושלמי את הפסוק "על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו", חונים כאשר ה' אומר ונוסעים כאשר ה' אומר, וזוהי כוונת הפסוק "כאשר יחנו כן יסעו". כשם שהחניה היא מסביב לתורה, כך הנסיעה לארץ ישראל והחיים בה צריכים להיות לפי התורה, כך שלא תהיה מציאות אחרת ולא יהיו חיים אחרים מלבד החיים על פי התורה.

יהי רצון שהתורה תהיה מרכז העיסוק שלנו, והקדוש ברוך הוא יתעסק בה וישתעשע איתה, וכל החיים שלנו וכל המציאות שלנו על כל ענייניה ותחומיה יהיו המקום שבו התורה מתיישמת, בלי שיהיה שום דבר שהוא לא תורה והוא לא רצון ה', ויתקיים בנו הפסוק "על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו". שנזכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

שבת שלום וחג שבועות שמח!

בית 'עוד יוסף חי'

